

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (Descriptive Study) โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ เพื่อ ศึกษาการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาโดยผู้ปกครอง โรงเรียนกาวีละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีอายุระหว่าง 12 - 18 ปี และมีระดับสติปัญญาระหว่าง 35 - 49 (Moderate Mental Retardation) จำนวน 10 คน นอกจากเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นหลักแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบ ได้ทำการศึกษาถึงการดูแล สุขภาพช่องปากของนักเรียนโดยผู้ปกครอง และสภาพการดำรงชีวิตของผู้ปกครอง ด้วยการ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการสังเกต ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยต่างๆ ด้านสามารถนำมา อธิบายการดูแลสุขภาพช่องปากของนักเรียนโดยผู้ปกครอง และช่วยตอบปัญหาการวิจัยให้มีความ ชัดเจนยิ่งขึ้น

ผู้ศึกษาได้ดำเนินงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกรณีศึกษา
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. วิธีการดำเนินการศึกษา
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทาง สติปัญญาที่มีอายุ 12 - 18 ปี โดยนักเรียนได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่ามี ระดับสติปัญญา 35 - 49 (Moderate Mental Retardation) ที่ศึกษาใน โรงเรียนกาวีละอนุกุล จำนวน 10 คน

ข้อมูลนักเรียน

นักเรียนคนที่ 1 อายุ 18 ปี IQ 47 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปร่งฟัน ได้เอง แต่ไม่มีใครดูแลขณะแปรงฟัน แปรงฟันตอนเช้า แต่ตอนเย็นแปรงฟันบ้างแต่ไม่เป็น

ประจำ เนื่องจากง่วงนอน ภายในช่องปากไม่พบฟันผุ แต่มีเหงือกมีการอักเสบเล็กน้อยทั่วไป บริเวณฟันบนหน้ามีเหงือกอักเสบค่อนข้างมาก การรับประทานอาหาร ไม่ชอบทานอาหารรสจัด ชอบดื่มนมเปรี้ยวจะดื่มนมเปรี้ยววันละ 2 กล่อง

นักเรียนคนที่ 2 อายุ 15 ปี IQ 40 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง แต่ไม่สะอาด โดยถูฟันแนวนอนไป - มา เฉพาะด้านแก้ม แปรงฟันเช้า - เย็น แม่จะมาดูและช่วยแปรงฟันบางครั้ง ตอนเย็นแปรงฟันแล้วหากดื่มนมจะกลับไปเลย ไม่แปรงฟันอีกและไม่ดื่มน้ำตาม ภายในช่องปากมีฟันผุ มีแผ่นคราบจุลินทรีย์เกาะรอบๆ คอ ฟัน เหงือกมีการอักเสบ บวม แปรงฟันมีเลือดออก การรับประทานอาหารจะทานอาหารที่ชอบเท่านั้น ไม่ทานผัก ชอบดื่มน้ำอัดลม แม่เห็นว่าไม่มีประโยชน์เลยซื้อน้ำเฮลท์บลูอยแทน

นักเรียนคนที่ 3 อายุ 14 ปี IQ 39 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง แต่ใช้เวลาในการแปรงฟันสั้นไม่สะอาด และแปรงฟันไม่สะอาดนัก เฉพาะฟันหน้าด้านริมฝีปากและด้านบดเคี้ยว แต่ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของผู้ปกครอง แม่จะตรวจเช็คความสะอาดหลังจากที่แปรงฟันเสร็จ แปรงฟันไม่สะอาดจะให้แปรงฟันซ้ำ ภายในช่องปากไม่พบฟันผุ แต่มีคราบจุลินทรีย์ติดอยู่ตามซอก ฟัน คอ ฟัน เหงือกมีการอักเสบเล็กน้อย การรับประทานอาหาร จะเลือกทานอาหาร โดยจะไม่ทานผัก แต่จะเลือกทานอาหารที่เป็นเนื้อสัตว์ เช่น หมู ปิ้ง หมูทอด แม่จะเป็นผู้ดูแลในทุกเรื่อง ทั้งเรื่องอาหารการกิน การอาบน้ำ ส่วนพ่อจะเป็นผู้กำชับแม่ให้ทำอีกที

นักเรียนคนที่ 4 อายุ 15 ปี IQ 39 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง โดยแปรงฟันพร้อมกับแม่ วันละ 2 ครั้ง เช้าและก่อนนอน ในการแปรงแต่ละครั้งมีกลิ่นยาสีฟัน แสดงว่าแปรงฟันสะอาดแล้ว ภายหลังแปรงฟันเสร็จ แม่ไม่ได้ตรวจดูในช่องปากหลังแปรงฟัน ภายในช่องปากพบสภาวะเหงือกอักเสบ ไม่อยู่เนือง การรับประทานอาหาร ชอบรับประทานอาหารจืดๆ ไม่ชอบทานผัก

นักเรียนคนที่ 5 อายุ 16 ปี IQ 40 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง การแปรงฟันที่ยังไม่ทั่วถึงโดยเฉพาะด้านหลังของฟันทุกซี่ ไม่เคยแปรงทำความสะอาดมาก่อนเลย นอกจากนี้ยังพบว่าฟันหลังล่างมีการซ้อนเก ทำให้ยากแก่การทำความสะอาด การแปรงฟันมีแปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและตอนเย็น รับประทานอาหารได้ทุกอย่างที่ผู้ปกครองจัดให้ ดื่มนมเป็นประจำที่โรงเรียน

นักเรียนคนที่ 6 อายุ 16 ปี IQ 47 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง สภาพช่องปากอยู่ในระดับพอใช้ มีคราบจุลินทรีย์บนตัวฟัน เหงือกอักเสบ มีฟันที่ผุอยู่ 1 ซี่ รับประทานอาหารได้ทุกอย่างที่ผู้ปกครองจัดให้แต่ไม่ทานผัก ชอบกินขนมกรุบกรอบ

นักเรียนคนที่ 7 (ฝาแฝด) อายุ 18 ปี IQ 40 มีโรคประจำตัว คือ โรคลมชัก ต้องกินยากันชัก ทุกวัน วันละ 2 เม็ด ก่อนนอน สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง สภาพช่องปากอยู่ในระดับพอใช้ เวลาแปรงฟันจะมีเลือดออก พบฟันผุจำนวนหลายซี่ในช่องปาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคราบหินปูนและเหงือกอักเสบเนื่องจากรับประทานยากันชัก การจัดเรียงตัวของฟันมีช่องว่างโดยเฉพาะบริเวณฟันหน้า รับประทานอาหารได้ทุกอย่างที่ผู้ปกครองจัดให้ ชอบรับประทานมาม่าเป็นประจำ

นักเรียนคนที่ 8 อายุ 18 ปี IQ 45 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและตอนเย็น สภาพช่องปากอยู่ในระดับไม่ดี พบฟันผุหลายซี่ในช่องปาก เหงือกอักเสบ และมีคราบจุลินทรีย์และหินปูนปานกลาง ไม่เลือกรับประทานอาหาร ชอบทานผลไม้

นักเรียนคนที่ 9 อายุ 18 ปี IQ 47 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและตอนเย็น มีทัศนคติที่ดีต่อการทำฟัน ไม่กลัวหมอฟัน สภาพช่องปากอยู่ในระดับดีปานกลาง มีหินปูนเล็กน้อย แต่มีคราบจุลินทรีย์เยอะ บริเวณคอฟัน โดยเฉพาะใกล้ลิ้นด้านใน ผู้ปกครองจะพาไปพบทันตแพทย์ทุกปีเพื่อขูดหินปูน รับประทานอาหารได้ทุกอย่างที่ผู้ปกครองจัดให้ คิมนมเป็นเวลา

นักเรียนคนที่ 10 อายุ 16 ปี IQ 40 สามารถทำกิจวัตรประจำวันต่างๆ ได้ด้วยตนเอง แปรงฟันได้เอง แปรงฟันวันละ 2 ครั้ง ตอนเช้าและตอนเย็น ช่องปากอยู่ในระดับปานกลาง มีคราบหินปูนเล็กน้อยและเหงือกอักเสบปานกลาง การรับประทานอาหาร ชอบรับประทานอาหารเช้า ไม่ชอบทานผัก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึก การสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรม และเอกสารงานวิจัยต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ ความสัมพันธ์กับเด็ก รายได้ของครอบครัวผู้ปกครองของนักเรียน ผู้ที่คอยดูแลสุขภาพช่องปากให้นักเรียน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลวิธีการและมีปัญหาอุปสรรค ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพช่องปากโดยผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียน ในเรื่องการเข้าถึงระบบบริการทันตสุขภาพตามสิทธิประโยชน์ทาง

ทันตกรรมซึ่งประกอบด้วยบริการทันตกรรมพื้นฐาน การบริการส่งเสริมและป้องกันโรคในช่องปากในสถานบริการ รวมทั้งปัญหาด้านการสื่อสารและความร่วมมือของเด็ก การเลี้ยงดู การบริโภคอาหาร การเข้าถึงแหล่งขนม การเข้าถึงแหล่งขายอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน

การหาคุณภาพและเครื่องมือ

การหาความเที่ยงในเนื้อหา (Content validity) ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พิจารณาความตรงในเนื้อหา ความครอบคลุม ความชัดเจนจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 คน

เมื่อได้ข้อเสนอแนะจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จึงนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ดังกล่าว มาปรับปรุงแก้ไขให้มีความชัดเจนด้านเนื้อหา ความเหมาะสมด้านภาษา และลำดับคำถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองนักเรียนที่สถาบันพัฒนาการเด็ก ราชนครินทร์ ซึ่งเป็นผู้ปกครองที่มีคุณสมบัติคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษา 2 คน เพื่อตรวจสอบการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ความเข้าใจตรงกันในเนื้อหาของข้อคำถามแต่ละข้อในด้านการดูแลสุขภาพอนามัยในช่องปาก การดูแลด้านอาหารและโภชนาการ การใช้และการเข้าถึงบริการทางทันตกรรม ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้ศึกษานำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนกาวีละอณกุล เพื่อขอทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการศึกษา และขอความร่วมมือในการประสานงานกับครูประจำชั้น และผู้ปกครอง
2. เมื่อได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษา ผู้ศึกษาคำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยความร่วมมือของครูประจำชั้น ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาและวิธีการจัดเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการจัดเก็บข้อมูล ในวันประชุมผู้ปกครอง ผู้ศึกษาได้อธิบายวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีการวิจัย และถามความสนใจในการเข้าร่วมโครงการวิจัย แจกแบบสอบถามให้ผู้ปกครองตอบแบบสอบถามไม่จำกัดเวลา ผู้ศึกษาอยู่กับผู้ปกครองและรอรับคืนทันที ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองที่มีข้อสงสัยได้ซักถาม
4. นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

5. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการดำเนินงาน

6. เขียนรายงานการวิจัยและจัดทำรูปเล่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ในการหาความแตกต่างและความคล้ายของข้อมูลของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้แล้ว ร่วมกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต บันทึกย่อและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และตีความหมายจากข้อมูลที่ได้ในขั้นสุดท้าย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของ สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทราบ อธิบายให้ผู้ปกครองนักเรียนเข้าใจว่าการศึกษาวิจัยครั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้ปกครอง ข้อมูลที่ได้จะเก็บไว้เป็นความลับ จะนำเสนอในภาพรวมและจะไม่ผลใดๆทั้งสิ้นต่อกลุ่มผู้ปกครองและนักเรียน นำประโยชน์มาใช้ในการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้ปกครองอนุญาตจึงทำการเก็บข้อมูล

สถานที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

โรงเรียนกาวีละอนุกุล อ.เมือง จ.เชียงใหม่

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัย เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2553 - เดือน เมษายน พ.ศ. 2554